

1.1. Udviklingstendenser i universitetets rolle

Humboldt og det forskningsbaserede universitet

Kristensen, J.E., K. Elstrøm, J.V. Nielsen, M. Pedersen, B.V. Sørensen og H. Sørensen (2007). *Ideer om et universitet*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag. – I denne bog præsenteres i dansk oversættelse nøgletekster om universitetets grundlag og ide, med både klassiske og moderne tekster. Tekster af bl.a. Immanuel Kant, Wilhelm von Humboldt, Thomas Huxley, Jürgen Habermas og Michael Gibbons.

Fra eliteuniversitet til masseuniversitet

Hansen, E. (1997). *En koral i tidens strøm: RUC 1972-1997*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Nielsen, J.C., N. Jensenius & H.S. Olesen (1997). *Utopien der slog rod*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag. – To bøger om RUC's tilblivelse og historie, der giver interessante indblik i samspillet mellem studenterbevægelse og statsadministration i nytænkningen af universiteterne fra slutningen af 1960'erne og frem.

Nye styringsstrukturer og ledelsesformer

Graversen, E. (red.). (2009). *Universitetsledelse*. København: DJØF Forlag. – Antologi om universitetsledelse i Danmark historisk og i dag, med bidrag fra bl.a. en række tidligere rektorer, dekaner m.fl.

Kristensen, J.E., H. Nørreklit & M. Raffensøe-Møller (red.) (2011). *University performance Management – A Silent Managerial Revolution of Danish Universities*. København: DJØF Publishing. – Antologi, der belyser new public management-tankegangens indtog i den danske universitetsverden.

Kompetenceorientering af universitetsuddannelserne

Referencegruppen (2007). *Ny dansk kvalifikationsramme for videregående uddannelse*. København: Referencegruppen om en ny dansk kvalifikationsramme for videregående uddannelser, maj 2007.

Niss, M. & T.H. Jensen (2002). *Kompetencer og matematiklæring – Ideer og inspiration til udvikling af matematikundervisning i Danmark*. København: Undervisningsministeriet. – Disse to tekster er betydningsfulde bidrag til udviklingen af kompetenceorienteringen af universitetsuddannelserne i Danmark, men med helt forskellige dagsordener.

2.2. Universitetspædagogiske modeller og principper

Vi kan anbefale to gode generelle lærebøger, hvis man vil læse mere om didaktik. Biggs, J. & C. Tang (2007). *Teaching for quality learning at university*. UK: Open University Press. – Bogen er rettet mod universitetsniveauet og tager afsæt i constructive alignment. Fra dette afsæt gennemgår forfatterne deres forståelse af læring og didaktik, målbeskrivelse, undervisningsplanlægning, samt eksamen og bedømmelse. Den er skrevet med et australsk-asiatisk udgangspunkt, men der kan let trækkes paralleller til danske forhold. I forlængelse heraf, men på et noget højere teoretisk niveau og med substantielt mere inddragelse af forskning, kan anbefales Prosser, M. & K. Trigwell (1999).

Understanding Learning and Teaching. The Experiment in Higher Education. UK: Open University Press.

Hvis du ønsker et andet afsæt, kan vi anbefale Hiim, H. & E. Hippe (2007). *Læring gennem oplevelse, forståelse og handling. En studiebog i didaktik.* København: Gyldendal. – Bogen er rettet mod undervisning i grundskolen, men kan udmærket læses af universitetsundervisere. Den har afsæt i en nordisk, humanistisk fortolkning af den didaktiske trekant, kaldet ”den didaktiske relations-tænkning”. Fra dette afsæt diskuterer forfatterne undervisningsplanlægning og pædagogisk udviklingsarbejde.

2.3. Undervisningsmiljø

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) er et videnscenter om undervisningsmiljø på uddannelsessteder og har på deres hjemmeside en række interessante rapporter. DCUM koordinerer også et netværk for studiemiljø på universiteter, som man kan tilmelde sig. <http://dcum.dk/>.

Institut for Naturfagenes Didaktik, Københavns Universitet, har arbejdet med det fysiske studiemiljø og udgivet rapporter herom. www.ind.ku.dk/undervisningsmiljo.

Ønsker man at blive klogere på studerendes oplevelse af, hvad der er betydende for studiemiljø, kan man læse bidrag fra essaykonkurrencen for studerende: Konkurrence om Studiemiljø – fysiske rammer. <http://bygningstyrelsen.dk/publikationer/sammenfatning-af-essay-konkurrence-2007/>.

En inspirerende publikation med mange eksempler er følgende: *Campus og studiemiljø. Fysiske rammer til morgendagens universiteter.* København: Universitets- og Bygningstyrelsen, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, 2009.

<http://bygningstyrelsen.dk/publikationer/campusog-studiemiljo-fysiske-rammer-til-morgendagens-universiteter/campusog-studiemiljo-fysiske-rammer-til-morgendagens-universiteter>.

3.1. Deltagerforudsætninger

Entwistle, N. (2009). *Teaching for understanding at university: Deep approaches and distinctive ways of thinking.* – Noel Entwistles bog om undervisning, der er tilrettelagt specielt med henblik på at hjælpe de studerende til at forstå undervisningens indhold, er en moderne bog, der tager udgangspunkt i en mere nutidig fortælling om, hvad det er, de studerende gerne vil med deres uddannelse, sammenlignet med f.eks. Biggs og Tangs meget brugte bog. Den vil være specielt velegnet for undervisere, som skal navigere i undervisningssituationer, hvor studerende, der har et utal af forskellige begrundelser for at deltage, skal have et udbytte. Samtidigt er bogen også meget konkret i sine forslag til redskaber uden at forsimple eller være overfladisk (203 sider).

Tinto, V. (1993). *Leaving College, second edition.* – Vincent Tinto tilbyder en ret grundig og diskuterende gennemgang af mange af de positioner, uddannelsesforskningen har indtaget undervejs i arbejdet for at forstå forhold omkring studerendes frafald fra universitetet. I den forbindelse behandler han også spørgsmål om studerendes forudsætninger og læring overbevisende og velbegrunderet – og på en måde, som vil være relevant for mange mennesker, mange steder på danske universiteter (296 sider).

Ulriksen, L. (2009). The implied student. – Begrebet om den implicitte studerende er central for dette afsnit, hvor det hovedsageligt bruges som et teoretisk greb til at forklare nogle generelle pointer. I Lars Ulriksens artikel om begrebet tilbydes en mere udførlig indføring i begrebet, samtidig med at det anvendes i en analyse af den naturvidenskabelige basisuddannelse på Roskilde Universitet. Vi anbefaler artiklen, fordi den vil være særdeles relevant læsning for undervisere, der ønsker at arbejde videre med at italesætte det underforståede, men vigtige, der kendetegner det fag, de underviser i.

3.2. Kursusbeskrivelser

Undervisningsministeriet udarbejdede i begyndelsen af 2000-årene en række tekster om kompetencebeskrivelse af uddannelse inden for forskellige fagområder samt nogle tværgående publikationer. Af disse kan især anbefales rapporterne om ”kompetencer og matematiklæring”, ”fremtidens naturfaglige uddannelser” og ”fremtidens danskfag”. Alle rapporterne kan findes på adressen <http://www.nyfaglighed.emu.dk>:

Gregersen, F. m.fl. (2003). Fremtidens danskfag – en diskussion af danskfaglighed og et bud på dens fremtid. *Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie*, nr. 1. Undervisningsministeriet.

Andersen, N.O. m.fl. (2003). Fremtidens naturfaglige uddannelser – naturfag for alle. *Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie*, nr. 7. Undervisningsministeriet.

Niss, M. og T.H. Jensen (2002). Kompetencer og matematiklæring. *Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie*, nr. 18. Undervisningsministeriet.

For et mere entydigt universitetsperspektiv på kompetencetænkningen kan anbefales:

Marton, F. & J. Bowden (1998). *The University of Learning: Beyond Quality and Competence*. New York: Kogan Page Ltd.

3.3. Lektionsplanlægning

Bean, John C. (1996): *Engaging Ideas. The Professor's Guide to Integration Writing, Critical Thinking, and Active Learning in the Classroom*. San Francisco, Jossey-Bass Publishers. John Bean giver en masse forslag til hvad der kan indgå som elementer i lektionerne.

Bligh, Donald A. (2000): *What's the Use of Lectures?* San Francisco, Jossey-Bass. The Jossey-Bass Higher and Adult Education Series. Udgangspunktet er at almindelig lektionsundervisning ikke er specielt god til andet end informationsoverførsel, hvorefter Bligh bruger resten af bogen til at foreslå konkrete pædagogiske aktiviteter m.m. som forbedrer lektionens pædagogiske potentialer. Man kan evt. springe de første kapitler over og gå til de pædagogiske anvisninger straks.

Race, Phil (2007): *The Lecturer's Toolkit. A Practical Guide to Assessment Learning and Teaching*. (3 ed.). England, Routledge. Praktisk håndbog med mange konkrete råd og instruktioner.

3.4. Kursusplanlægning

De følgende henvisninger er gode til at hente forslag til og vejledning i at planlægge kurser.

Hunt, L. & D. Chalmers (ed.) (2012). *University Teaching in Focus. A learning-centered approach*. Victoria, Australia: Acer Press. Her er især Part 2: Focus on curriculum (s. 92-181) relevant (men hele bogen er et stærkt sammenkog af hvad alle kloge universitetspædagoger har skrevet, fx Biggs & Tang 2007, Fink 2003, Race 2007, Healy 2005, og nogle af dem skriver selv i bogen).

Fink, L.D. (2003). *Creation Significant Learning Experiences: An Integrated Approach to Designing College Courses*. San Francisco: Jossey-Bass. – ”Systematisk, læringscentreret tilgang til at planlægge kurser” baseret på læringsmål, bedømmelse/feedback og læringsaktiviteter. På hans hjemmeside <http://www.designlearning.org/examples-of-design/examples/> ligger eksempler på kursusplaner fra forskellige fag og niveauer.

undervisermetro.au.dk – er en webresurse med gode undervisningspraksisser for undervisere. Bidragydere er undervisere på Arts, Aarhus Universitet. Især relevant for kursusplanlægning er sporet Undervisning og stoppene: Rammesatte aktiviteter og Aktiviteter i undervisningen.

3.5. Instruksion af skriftlige opgaver

undervisermetro.au.dk. – En webresurse med gode undervisningspraksisser for undervisere. Bidragydere er undervisere på Faculty of Arts, Aarhus Universitet. Mange bidrag indeholder eksempler på præcis instruksion af opgaver og aktiviteter.

4.1. Forelæsning

Bligh, D. (2000). *What's the use of lectures?* San Francisco, CA: Jossey-Bass. – Bligh refererer til en række undersøgelser om, hvordan studerende lærer under en forelæsning, og giver på denne baggrund en række konkrete råd om god undervisningspraksis.

Herskin, B. (2001). *Undervisningsteknik for universitetslærere – formidling og aktivering*. 2. udg. Frederiksberg: Samfundslitteratur. – Herskin tager begreber om pointstyring, deltagerlogik frem for faglogik samt visualisering op på en meget instruktiv og tilgængelig måde.

Race, P. (2007). *The lecturer's toolkit. A practical guide to assessment, learning and teaching*. 3. udg. London & New York: Routledge. – Race behandler især handouts, brugen af PowerPoint og forelæsningsens struktur, og bogen indeholder en lang række råd, opfordringer og handlingsanvisninger.

4.2. Gruppearbejde

Chiriac, E.H. & A. Hempel (red.) (2005). *Handbokförgruppearbete*. Studentlitteratur. – Grundig introduktion til gruppearbejde.

Hvenegaard, H., H. Jessen & P. Hasle (2003). *Gruppeorganiseret arbejde*. København: Frydenlund. – Kort introduktion til gruppearbejde i undervisning og arbejdsliv.

Malmquist, E., K.-G. Thorén & H. Troensegård (1962). *Gruppearbejdets Metodik*. København: Jul. Gjellerups Forlag. – En klassiker, der stadig er aktuel.

4.3. Casebaseret undervisning

Case-based & Problem-based Teaching & Learning. – Event description, Center for Excellence in Teaching, University of Southern California,

http://cet.usc.edu/resources/teaching_learning/case_based.html (download 12.5.12)

http://cte.umdnj.edu/active_learning/active_case.cfm

<http://sciencecases.lib.buffalo.edu/cs/collection>

<http://hbsp.harvard.edu/>

4.5.1. Aktiviteter i og uden for undervisningen

Bligh, D.A. (2000). *What's the Use of Lectures?* San Francisco: Jossey-Bass. The Jossey-Bass Higher and Adult Education Series. – Bligh påstår som udgangspunkt at almindelig lektionsundervisning ikke er specielt god til andet end informationsoverførsel. Herefter bruger Bligh resten af bogen til at foreslå konkrete pædagogiske aktiviteter m.m. som forbedrer lektionens pædagogiske potentialer. Man kan evt. springe de første kapitler over og straks gå til de pædagogiske anvisninger.

Mortiboys, A. (2010). *How to Be an Effective Teacher in Higher Education. Answers to Lecturers' Questions.* England: Maidenhead, Open University Press. – Indeholder et væld af kort beskrevne aktiviteter.

Undervisermetro.au.dk (<http://www.undervisermetro.au.dk>) . Undervisermetroen er en webresurse for universitetslærere med formålene

- at etablere universitetspædagogisk praksis og videndeling, inspiration, ”del-og-stjæl”
- at udvikle og dokumentere læringsorienterede undervisningspraksisser, deltageraktiv undervisning
- at gøre de studerende til fuldtidsstuderende. Se især stoppene Rammesatte aktiviteter og Aktiviteter i undervisningen. Her er der mange forslag til aktiviteter i og uden for undervisningen.

Undervisermetroens bidragydere er undervisere, studieledere, uddannelseskonsulenter og andre der beskæftiger sig med universitetsundervisning. Undervisermetroen indeholder forslag, materialer, redskaber, eksempler, aktivitetsbeskrivelser, demonstrationer, guides til andre undervisere, instruktioner til studerende, videoer, litteraturhenvisninger.

4.6.1. Feedback

Burke, D. & J. Pieterick (2010). *Giving Students Effective Written Feedback.* Maidenhead: Open University Press. – Meget konkret og instruktiv – og empirisk forskningsbaseret.

[Undervisermetro.au.dk/feedback](http://www.undervisermetro.au.dk/feedback). – En række bidrag fra undervisere til underviser-webresursen demonstrerer feedbackpraksisser som undervisere har gode erfaringer med, også om brug af Tekst-feedbackspillet.

<http://www.enhancingfeedback.ed.ac.ukstrategy.html>. – Meget omfattende portal til forskningsartikler og resurser til både undervisere og studerende, kun om feedback, samlet og vedligeholdt af Dai Hounsell, pædagogikprofessor med feedback som speciale.

4.6.2. Clickers

Følgende tekster udfolder udfordringer, når det gælder nytænkning af undervisningen og af selve undervisningsbegrebet. Begrebet læring og dermed også begrebet videnskonstruktion er centralt placeret i denne udfoldelse. Yderligere tematiseres anvendelse af it, og teknologibrug diskuteres bl.a. i forbindelse med empiriske undersøgelser af forskellige undervisningsforløb.

Mathiasen, H. (2012). Time to Rethink the Concepts of Knowledge Dissemination and Transfer in the Educational System: A System Theoretical Perspective. *European Review*, Vol. 20, Nr. 02: 153-163.

- Mathiasen, H. & L. Schrum (2010). *New Technologies, Learning Systems and Communication: Reducing Complexity in the Educational System*. I Myint Swe Khine & Issa M. Saleh (ed.), *New Science of Learning: Cognition, Computers and Collaboration in Education*. New York, USA: Springer Publishing Company.
- Mathiasen, H. (2004). Expectations of Technology: When the Intensive Application and IT in Teaching Becomes a Possibility. *Journal of Research on Technology in Education*, Vol. 36, Nr 3: 273-295.

4.7. Diskussioner og argumentation i undervisningen

- Haugsted, M.Th. (2004). *Taletid, mundtlighed, kommunikation og undervisning*. København: Alinea. – En bog med opsamling af erfaringer fra forsknings- og udviklingsprojekter vedr. feltet mundtlighed og undervisning. På baggrund af empiri diskuteres og rammesættes forholdet mellem undervisning i mundtlighed og mundtlighed i undervisning, ligesom relevant teori perspektiverer disse forhold.
- Haugsted, M.Th. (2009). Læreren som mundtlig vejleder. *Mundtlighed, teori og praksis* s. 224, Kvan 92.
- Haugsted, M.Th. (2012). Alt er jo relativt... Om lærernes sproglige relationskompetence. *Sproget i skolen*, Kvan 94. – Begge artikler beskriver og diskuterer lærerens vejlederrolle i et spændingsfelt mellem læring, kontrol og empati.
- Hegelund, S. (2000). *Akademisk argumentation*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. – En indføring i argumentationens grundelementer.
- Mitchell, J i Baird, J. & J. Northfield (ed.) (1995). *Learning from the PEEL Experience*. Århus: Klim. – Erfaringerne fra et mangeårigt australsk, aktionsbaseret forskningsprojekt. Heri findes et mylder af praksiserfaringer og handleanvisninger inden for undervisning i alle fag og på alle uddannelsesniveauer – deriblandt også ideer til udvikling af mundtlighedsdimensionen i undervisningen.
- <http://studietmetro.au.dk/krav/argumentation/>. – En linksamling og studieresurse for universitetsstuderende. Ét stop handler om argumentation.

4.8. E-læring

E-læring er et felt i stor udvikling, dels naturligvis fordi de teknologiske muligheder hele tiden ændrer sig, dels fordi der gradvis er flere og flere undervisere, der får øjnene op for de pædagogiske potentialer ved inddragelse af ikt. En liste over relevante ressourcer at lade sig inspirere fra vil hele tiden stå i akut fare for at blive forældet. Af den grund har vi valgt som led i at holde dette kapitel opdateret at oprette en platform, hvorfra der linkes til relevante e-læringseksempler i universitetsregi. Denne er at finde på <http://unipaed.samfundslitteratur.dk>.

Ud over disse konkrete eksempler og i tilgift til de referencer, der allerede er givet, kan nævnes *Tidsskriftet Læring og Medier*, der har fokus på brug af ikt og digitale medier i læringsssammenhænge, især på universitetet, og nr. 11 af *Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift* (2011), der havde temaet "It, læringsressourcer og nye undervisningsmiljøer". For en mere udførlig fremstilling af guidelines for undervisere, der ønsker at benytte elæring i blended learning eller ren onlineundervisning henvises til Goodyear (2001).

5.1. Processtyring og kommunikation i vejledningen

- <http://researchsuper.cedam.anu.edu.au/>
- http://www.uwo.ca/tsc/faculty_programs/graduate_supervision.html
- <http://researchsuper.cedam.anu.edu.au/stages-candidature/clarifying-expectations>
- http://researchsuper.chelt.anu.edu.au/sites/researchsuper.chelt.anu.edu.au/files/expectation_rating_0.pdf
- <http://www.learning.ox.ac.uk/supervision/supervisor/relationships/>
- <http://ki.se/content/1/c6/02/52/39/Successful%20Supervision%20-%20a%20dialouge%20Facilitator.pdf>

Handal, G. & P. Lauvås (2006). *Forskerveilederen*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. – Den mest velskrevne, grundige og opdaterede bog der dækker stort set alle aspekter af ph.d.-vejledning.

Rienecker, L., T. Harboe & P. Stray Jørgensen (2005). *Vejledning – en brugsbog for opgave- og specialevejledere på videregående uddannelser*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. En meget solid og anvendelsesorienteret allround-bog om vejledning i alle faser af opgave- og specialeskrivning.

Andersen, H.L. & T.W. Jensen (2007). *Specialevejledning – rammer og roller*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. Giver indblik i specialevejlederes og -studerendes konkrete erfaringer med og refleksioner over vejledning på humaniora.

5.2. Teksten i vejledning – vejledning på tekst

Rienecker, L., T. Harboe & P. Stray Jørgensen (2006). *Vejledning – en brugsbog for opgave- og specialevejledere på videregående uddannelser*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. – Bogens grundsyn er at vejledning skal baseres på de studerendes opgavetekster. Bogen giver vejlederen gode råd og handlemuligheder til at takle konkrete problemer, både i almindelig vejledning og i særligt problematiske tilfælde.

Rienecker, L. & P. Stray Jørgensen (med bidrag af S. Skov) (2012). *Den gode opgave – opgaveskrivning på videregående uddannelser*. 4. udg. Frederiksberg: Samfundslitteratur. – Bogen ekspliciterer den grundlæggende videnskabelig genre og giver studerende anvisninger på hvordan opgaveskrivningen kan gribes an. Begge bøger indeholder et stort antal forslag til aktiviteter som den opgaveskrivende kan bruge i sin skriveproces. Vejlederen kan henvise studerende til bøgerne som lærebøger, men også til de enkelte skriveaktiviteter.

studimetro.au.dk og undervisermetro.au.dk. – Begge er webressurser der hen vender sig til henholdsvis studerende og undervisere. Studimetroen indeholder råd og vejledning til opgaveskrivende studerende. Undervisermetroen giver undervisernes egne forslag til pædagogiske praksisser, herunder også vejledning på studerendes opgaver. På undervisermetroen er der et særligt stop der indeholder forslag til vejledningsaktiviteter.

6.1. Eksamen

De nyeste regler der kan findes i den til hver tid gældende *Bekendtgørelse om eksamen og censur ved universitetsuddannelser* (eksamensbekendtgørelsen).

Man kan læse mere om *Kvalifikationsrammen* på hjemmesiden for Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelse.

Assessment Standards Knowledge exchange (ASKe). – Et internationalt ekspertarbejde i UK der har til formål at medvirke til studerendes ret til retfærdige og transparente bedømmelser. Formålet med manifestet er at stimulere debatten om bedømmelser på tværs af sektorer. Det anses som et første skridt i retning af helt nødvendige ændringer i politik og praksis inden for bedømmelsesområdet i videregående uddannelser. Manifestet svarer til de initiativer der er taget af David Boud (2010), Sydney Universitet. ASKe-gruppen mener at det er påtrængende nødvendigt at bedømmelser håndteres på måder, så mangfoldigheden og kompleksiteten i sammenhængende emner og områder anerkendes. <http://www.brookes.ac.uk/aske/Manifesto/> og <http://www.brookes.ac.uk/aske/documents/OGG%20agenda%20for%20change.pdf>

Andersen, H.L. & J. Tofteskov (2008). *Eksamen og eksamensformer – betydning og bedømmelse*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. – Bogen er en grundbog i at bedømme studerende samt tilrettelægge og gennemføre eksamen. Der er en gennemgang af de centrale begreber og taksonomier som handler om formulering af mål samt hvordan forskellige kvalitetskriterier kan sættes i spil ved vurdering af forskellige eksamensformer. Herudover er der en gennemgang af de mest almindelige eksamensformer og endelig en omtale af nogle af de vigtigste temaer, der omgiver eksamen, som fx censur og plagiarisme.

Dahl, B., E. Lien & Å. Lindberg-Sand (2009). Conformity or confusion? Changing higher education grading scales as a part of the Bologna Process: the cases of Denmark, Norway, and Sweden. *Learning and Teaching: The International Journal of Higher Education in the Social Sciences*, 2 (1): 39-79. – Denne artikel analyserer hvordan man i de skandinaviske lande på hver sin måde har søgt at implementere en ny karakterskala baseret på Bologna- processens anbefalinger. Skalaerne, og begrundelserne for dem, var dog ikke ens, men det giver en god forståelse for baggrunden for den danske skala.

Krogh, L. & A.A. Jensen (2010). Problem-based learning in Higher Education: new approaches to assessment. I C. Rust (ed.), *Improving Student Learning: For the Twenty-First Century Learner*. Oxford: Brookes University: 83-95. – Omfatter en undersøgelse om håndtering af gruppeeksamener inden for Humaniora og Samfundsvidenskab ved Aalborg Universitet.

Lauvås, P. & A. Jakobsen (2002). *Exit eksamen – eller? Former for summativ evaluering i høgre utdanning*. (2. oplag). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. – En grundlæggende bog om eksamensforskning inden for lange videregående uddannelser. Bogen er fyldt med eksempler fra universiteter rundt omkring i verden hvor der er blevet eksperimenteret med forskellige eksamensformer. Den er baseret på omfattende forskning og litteraturstudier.

6.2. Evaluering af undervisning

Universitetet i Oslo har lavet en ”værktøjskasse til studenterevaluering”:

<http://www.uio.no/studier/om/kvalitet/verktoykasse/>.

Evalueringsside fra Institut for Naturfagenes Didaktik, Københavns Universitet:

www.ind.ku.dk/online_ressourcer/evaluering.

7.1. Undersøgelse af egen undervisning

For nærmere inspiration til undersøgelsesmetoder anbefales følgende bog:

Cohen, L., M. Lawrence og K. Morrison (ed.) (2011). *Research Methods in Education* (7th edition). London/New York: Routledge Falmer.

Hvis du ønsker at vide mere om the Scholarship of Teaching og at få et godt eksempel på, hvordan det er lykkedes på flere australske universiteter at indføre en række tiltag, som systematisk har øget kvaliteten af deres undervisning, anbefales "Australian scholarship of teaching project" (1999). <http://www.clt.uts.edu.au/Scholarship.of.Teaching/Scholarship.html>.

7.2. Kollegial supervision

Andersen, H.L. & L.T. Bager (2011). *Kollegial supervision som udviklingsredskab i undervisningskulturer*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag. – Bogen samler erfaringer med kollegial supervision i forskellige uddannelsesmiljøer med fokus på ledelsesdimensionen. I bogen præsenteres en række konkrete redskaber til forberedelse og gennemførelse af kollegial supervision.

Andersen, H.L. & L. Søndergaard (red.) (2007). *Kollegial supervision på universitetet*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag. – Bogen gennemgår et pilotforløb med kollegial supervision på Aarhus Universitet, med kapitler om metodeudvikling, grundig evaluering af forløbet, deltagernes erfaringsbaserede gennemgang samt bidrag fra en række forskere inden for læring og dialogbaseret læring.

Handal, G. & P. Lauvås (1990 og 2000). *Vejledning og praktiske teori*. Aarhus: Klim. – Bogen præsenterer kollegavejledning som en variant af kollegial supervision hvor der særligt lægges vægt på en før-samtale forud for observationen af undervisning i et forløb der her beskrives i relation til den reflekterende vejledningsløjfe.

Andersen, H.L. & L.T. Bager (2011). *Kollegial supervision som udviklingsredskab i undervisningskulturer*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag. – Bogen samler erfaringer med kollegial supervision i forskellige uddannelsesmiljøer med fokus på ledelsesdimensionen. I bogen præsenteres en række konkrete redskaber til forberedelse og gennemførelse af kollegial supervision.

7.3. Undervisningsportfolio

Som regel ligger undervisningsportfolier ikke offentligt tilgængeligt, men man vil som regel kunne få lov at låne nogle af ens nærmeste kollegaers. Derudover kan man på nedenstående sider læse mere om, hvordan udvalgte danske universiteter konkret tænker om undervisningsportfolien:

• Aarhus Universitet: <http://www.au.dk/om/uni/strategiogpolitik/portfolio/>

• Aalborg Universitet: <http://www.learninglab.aau.dk/index.php?id=9148>

• Københavns Universitet:

<http://www.ind.ku.dk/publikationer/didaktips/didaktips6/undervisningsportfolioerdidaktipsmedomslag.pdf/>.

Af udenlandske universiteter kan vi særligt anbefale:

• Brown University (USA): http://brown.edu/Administration/Sheridan_Center/docs/teach_port.pdf

• Stanford University (USA): <http://ctl.stanford.edu/handbook/teaching-portfolio.html>

• Lund Universitet (Sverige):

http://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/LTHsPedAkad2005_eng.pdf.

7.4. Informationssøgning om universitetspædagogiske emner

Dansk Universitetspædagogisk Netværks resurser indeholder instruktioner og værktøjer til at søge basalt og avanceret på feltet. Materialet er skrevet af informationsspecialisterne Lorna Wildgaard og Erik Schwägermann, Det Kongelige Bibliotek, KU.

www.dun-net.dk/resurser.

www.dun-net.dk/søgeformular og www.dun-net.dk/søgeformular/vejledning.

Fallon, H. (2008). "Resources on higher education teaching and learning". I R. Murray (red.). *The Scholarship of Teaching and Learning in Higher Education*. Maidenhead: Open University Press. – En indgangsport til angelsaksiske materialer, relevante tidsskrifter, portaler og baser, skrevet af en engelsk informationsspecialist.

Nicolaisen Høy, E. (2007). *Find det med Google*. København: Forlaget Libris.

<http://books.google.dk/books?id=MjMcXxDMeAQC&printsec=frontcover&hl=da#v=onepage&q&f=false>. – Meget nyttig publikation om alle Googles muligheder.

7.5. Underviserrollen

Elmgreen, M. & A.S. Henriksson (2010). *Universitetspedagogik*. Stockholm: Norstedts. – En slags grundbog for underviseren – den giver en introduktion og inspiration til de mange aspekter af universitetsundervisning, som undervisere – nye som erfarne – møder hver dag. Bogen indeholder bl.a. et kapitel om "Läraryrollen", som handler om tilgange til undervisning, relationen mellem underviser og studerende samt den reflekterende praktiker.

Boyer, E.L. (1990). *Scholarship reconsidered. Priorities of the professoriate*. San Francisco: Jossey-Bass. – En klassiker. Boyer insisterer i denne bog på, at den akademiske profession også handler om undervisning, hvilket på tidspunktet for bogens udgivelse blev anset for at være "groundbreaking". Boyer argumenterer for, at videnskabeligt ansat personale på universiteterne skal være kompetente inden for forskning (discovery), integration af viden, anvendelse og undervisning – og at der naturligvis skal ske en efteruddannelse og (ikke mindst) en meritering af alle disse fire aspekter.

Dale, E.L. (1998). *Pædagogik og professionalitet*. Aarhus: Klim. – Denne bog handler om lærerprofessionalisering, men selvom der er tale om lærere på grundskoleniveau, kan vi som universitetsundervisere blive meget inspirerede af, hvordan Dale her beskriver den professionelle undervisers kompetencer som ikke alene bestående af faglig viden og pædagogisk kunnen, men også af refleksion over sine handlinger. Interessant er især kapitlet om refleksion i den professionelle praksis, hvor betingelserne for underviserens handlingsrefleksion bliver klarlagt og diskuteret. Dales hovedpointe er, at underviseren skal fungere som forsker i sin egen undervisning – dvs. beskrive, analysere og vurdere sin praksis. Det giver en ny vinkel på *undervisningsbaseret forskning*.

Mårtensson, K., T. Roxå & T. Olsson (2011). Developing a quality culture through the Scholarship of Teaching and Learning. *Higher Education Research & Development*, 30 (1): 51-62. – Artiklen sætter spot på, hvad der skal til, for at ændringer i universitetsverdenen slår igennem. De tre uddannelsesudviklere fra Lunds Universitet argumenterer for, at enhver strategi for udvikling af universitetsundervisningen er dømt til at mislykkes, hvis den ikke tager højde for faglige identiteter og akademisk frihed. Med udgangspunkt i en case fra Lunds Universitet fremhæver de, at dokumentation af undervisningsmæssig kompetence, udvikling og perspektiv er afgørende for udvikling og fastholdelse af det personlige engagement i undervisningsudvikling.